

Diputació
Barcelona
xarxa de municipis

Església de Sant Vicenç de Rus

CASTELLAR DE N'HUG
(BERGUEDA)

Ajuntament de
Castellar de n'Hug

Història

L'antiga església parroquial de Sant Vicenç de Rus es troba al municipi de Castellar de N'Hug, a la comarca de l'Alt Berguedà, al vessant meridional del Pirineu. S'hi accedeix per la carretera de la Pobla de Lillet a Toses (BV-1421, quilòmetre 9,500), la qual, seguint la conca del Llobregat aigües amunt, travessa el pas de l'Ós, s'obre camí entre la serra dels Baguets i la de Moreu i deixa a la dreta el trencall que condueix a Rus. L'església queda arrecerada al vessant sud de la balma del Moro, a la solana de Sant Vicenç. Pocs metres més avall, discorre la riera de Monell, que dona lloc a una vegetació exuberant. Els únics edificis que acompanyen el temple romànic, al bell mig de prats i boscos de pins, roures i faigs, són la Farga Nova i, una mica més lluny, les restes de l'antic molí de la Farga.

Gràcies a les excavacions arqueològiques sabem que, al segle VII, es va bastir el temple de Sant Vicenç de Rus. Aquesta primitiva construcció ja era de nau única i absis semicircular, i estava voltada d'una necròpolis amb nombroses tombes majoritàriament excavadades en la roca (se n'hi van trobar vint-i-quatre d'adults i sis d'infants).

Després d'una profunda reforma de l'edifici, feta en estil romànic, el 9 de febrer de 1106 sant Ot, bisbe d'Urgell, va consagrar de nou l'església. El remodelatge del temple del segle VII, possiblement ja molt envellit o malmès, va consistir a regruixar l'absis i les parets de la nau, i a substituir la coberta primitiva, que era d'encavallades de fusta, per una volta

---

de pedra. A més, a l'interior de l'absis es va pintar un mural on apareixien Crist Jutge, l'Esperit Sant, els apòstols, els símbols dels evangelistes i sant Vicenç, patró del lloc.

Cap a l'any 1300 es van obrir dues capelles als costats de la nau, a tocar de l'arc triomfal de l'absis. Una es va dedicar a santa Magdalena i l'altra a sant Andreu (un document de l'any 1391 deixa constància de l'existència de totes dues). De la primera s'ha conservat fins ara la decoració pictòrica, amb imatges llegendàries de la vida de la santa.

Vista de l'església des del cementiri, amb la creu del pedró en primer terme

---

Com a conseqüència de la construcció de les capelles, el presbiteri es va fer més gran i l'altar es va situar entremig dels dos petits santuaris. Aquestes obres també van obligar a construir dos contraforts a les façanes i a eliminar el porxo que s'hi havia fet a migdia a final del segle x.

Fins al segle xvii, l'edifici a penes va tenir modificacions, cosa que indica una crisi econòmica i social. Durant el regnat de Felip III (1610-1621), es va construir una rectoria adossada als peus de la nau.

El 6 d'agost de 1623, una butlla del papa Urbà VIII, en ratificació d'una d'anterior dictada per Climent VIII l'1 d'agost de 1593 –que no s'havia fet efectiva–, segons la qual es creava la diòcesi de Solsona, va comportar la desmembració de les parròquies d'Urgell a favor de la nova diòcesi. Això fa pensar que va ser aleshores que Sant Vicenç de Rus va perdre la parroquialitat i va passar a ser sufragània de Santa Maria de Castellar de N'Hug. Uns documents notariais de la Poble de Lillet, de 1638, ja li atorguen aquesta categoria.

En el segon quart del segle xviii es van fer nombroses modificacions ja dins l'estil barroc. En destaca la pavimentació de l'església amb lloses de pedra –fins aleshores era de terra i calç–, l'enlluït de les parets, l'obertura d'una altra capella al mur de tramuntana, la reducció de l'espai del presbiteri i la construcció d'un altar nou. A l'extrem de ponent de la nau, s'hi va fer un cor de fusta amb les escales situades al costat de la porta del temple.

L'espadanya va esdevenir un campanar de planta quadrada cobert a quatre aigües. El 1740 es va excavar un hipogeu a la meitat occidental de la nau, el qual va ser utilitzat com a sepulcre col·lectiu. La làpida encara es conserva.

Al començament del segle XIX, l'interior del temple va ser pavimentat amb cairons. El 1816 es va obrir una segona capella al mur de migdia. Cap al 1830 es va substituir l'antiga coberta de lloses per una teulada, sostinguda per cavalls i llates de fusta, feta per damunt de la volta de pedra, que es va conservar.

Vista general de l'església des de tramuntana

El 1874, en temps de la Tercera Guerra Carlina, la casa rectoral va ser incendiada i no es va reparar fins al 1894, en què es van aixecar les parets i es va habilitar el primer pis perquè hi visqués el vicari. Aquest cos encara existia, abandonat, el 1983, però el seu mal estat de conservació va aconsellar-ne el desmuntatge.

Als primers anys del segle XX es va fer un altar nou i es va construir la tercera capella a la paret de migdia. A més, es va enlluir una altra vegada l'interior de l'edifici. En la construcció del nou altar es va utilitzar ciment ingènueament armat amb ferro forjat vell. El ciment havia estat produït a la propera fàbrica del Clot del Moro, inaugurada el 1906, la primera que va existir a Catalunya. Des de la guerra civil de 1936-1939 l'església no tenia culte.

Façana de ponent

Restauració

El 1983, el Servei del Patrimoni Arquitectònic Local (anomenat llavors Servei de Catalogació i Conservació de Monuments) de la Diputació de Barcelona va redactar un projecte de reutilització de l'església. El descobriment de les pintures murals medievals en començar les obres (desenvolupades entre 1983 i 1988), va obligar a suspendre el projecte inicial i se'n va fer un de nou que implicava un canvi de criteri. L'arquitecte autor del projecte, Antoni González, va pensar, amb una clara intenció didàctica, de restaurar l'edifici tal i com se suposava que era a l'època de les pintures gòtiques de la capella lateral, cosa que va comportar una profunda investigació històrica, documental, arqueològica, artística i constructiva.

Per recuperar la forma arquitectònica de començament del segle XIV, es van tapiar les capelles laterals obertes al XVIII, es van obrir algunes finestres que havien estat tapiades i es van tornar a enlluir les parets. Es va recuperar el nivell del paviment primitiu –un cop feta l'excavació arqueològica en extensió, sota la direcció dels arqueòlegs Albert López Mullor, Àlvar Caixal i Mercedes Juan–, a sobre del qual se'n va fer un de nou que recordés el de terra batuda original. També es va refer el banc perimètric adossat a la nau. La coberta es va fer nova, amb lloses de pedra i amb una espadanya de doble arc.

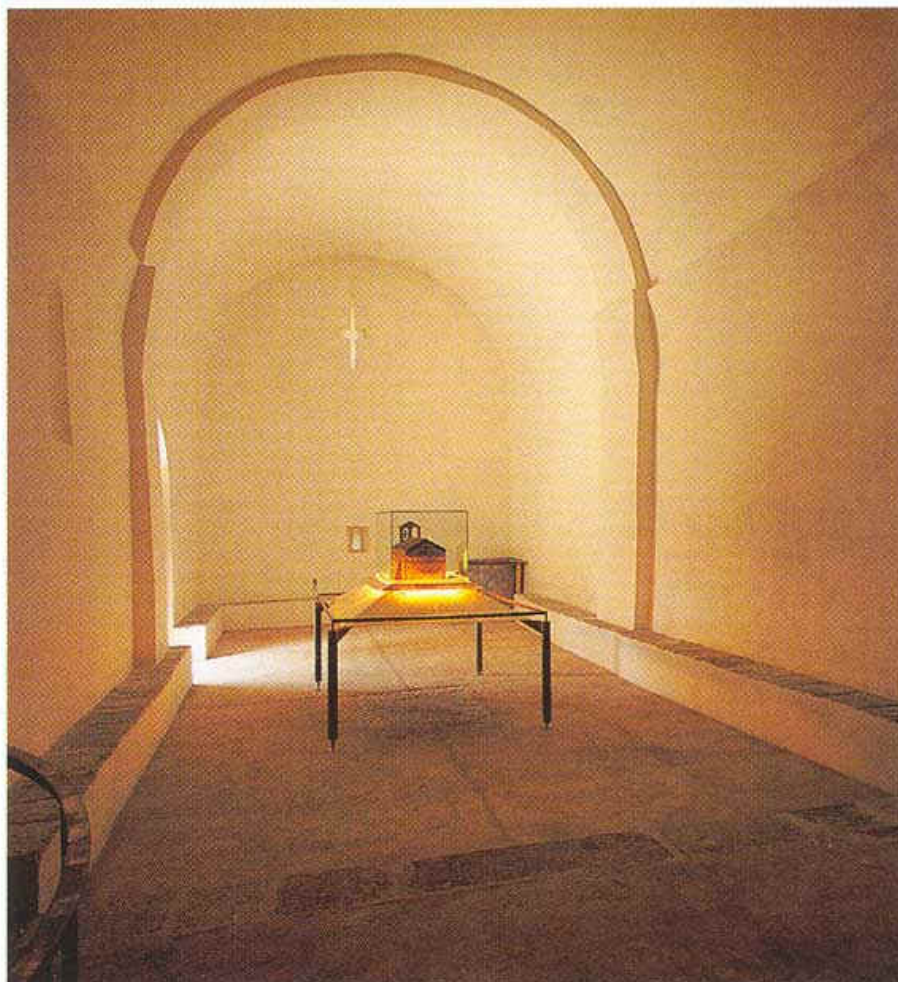
Les pintures murals de l'absis van ser estudiades per Joan Ainaud de Lasarte. Després, van ser arren-

---

cares, restaurades i instal·lades al Museu Diocesà de Solsona; aquestes operacions van ser executades per Joaquim Pradell, Jordi Fernández, Jaume Mayas i Ramon Vergés, del Museu d'Art de Catalunya. Les que decoren actualment l'absis són una reproducció de les originals, que va realitzar Ramon Millet. Les pintures gòtiques de santa Magdalena, estudiades per M. Gràcia Salvà i Eva Bargalló, van ser restaurades (en aquest cas, per Anna Miquel i M. Antònia Heredero) i es conserven al lloc d'origen.

Quant als objectes mobles, es van reproduir prenent com a model d'altres que es conserven en llocs diversos i que procedeixen d'esglésies romàniques pròximes a Rus. És el cas dels ferratges i el forrellat de la porta de fusta (còpies dels de les esglésies de la Nou, Toses i Molló, dibuixades per Josep M. Moreno i executades per Joan Capellas); la campana (còpia d'una del segle XIV de Sant Cristòfol de Toses, feta a Fundicions Barberi, d'Olot) i el jou corresponent (inspirat en un de Castellfollit del Boix, que va fabricar Albert Barreda, de Granollers); el canelobre (rèplica de l'original de Rus, que es conserva al Museu de Solsona); la creu del pedró i la porta del cementiri (inspirades en les de Toses).

L'interior conté alguns elements de mobiliari (taula, baranes i llums), que van ser dissenyats per Lourdes Borrell, Olga de la Cruz i Miquel Reig; el disseny gràfic va ser a càrrec de Quim Boix, i la maqueta que s'hi exhibeix és obra d'Anna Álvaro i Ramon Millet. En la capella nord de la nau es va col·locar

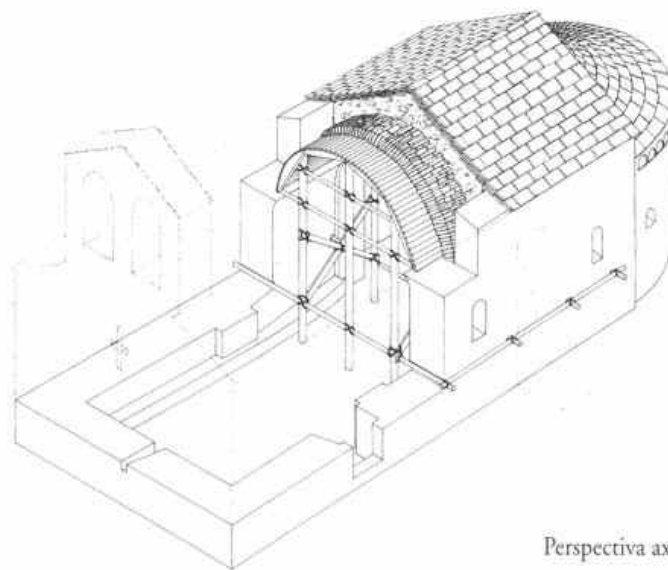
Interior de la nau, amb la maqueta

una imatge de la Mare de Déu, còpia idealitzada de l'original, romànica, que es conserva al Museu Episcopal de Vic. La nova imatge va ser esculpida per Emili Colom.

Quant al tractament de l'entorn, el desmuntatge de la rectoria va possibilitar la creació d'un espai lliure, format per petites terrasses esglaonades, i d'un recorregut perimètric que facilita la contemplació de tota l'església.

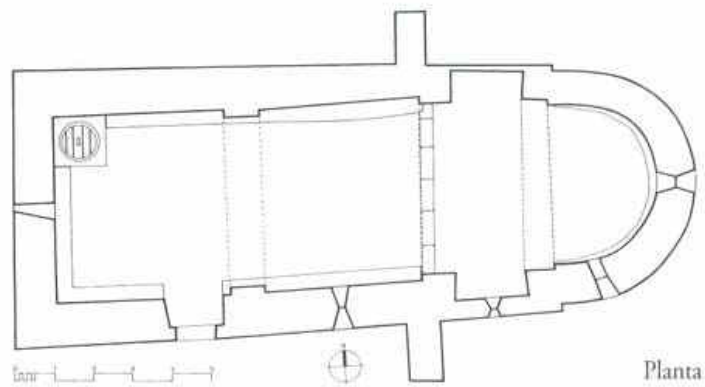
Absis i capella de Santa Magdalena

Perspectiva axonométrica

Detall de les pintures gòtiques de Santa Magdalena

Text: Raquel Lacuesta, Albert López Mullor
Fotografies: Servei del Patrimoni Arquitectònic Local;
Joan Francés; Antoni González; Jordi Isern.
Dibuixos: Txetxu Sanz